Mappe 57 b A
Ekspl.
Dato 18.2.44
Ad. A 1036
L.nr. 5587

S T A T S T J E N E S T E M A N N E N .

Nr. 6. Oslo, 18. september 1944.

Bort med de stripete.

Vi gav i vårt forrige nummer en oversikt over de bestemmelser som tar sikte på å få fjernet fra administrasjonen tjenestemenn spm etter okkupasjonen har vært medlemmer av N S eller er ansatt av NS myndigheter. Et like alvorlig problem er imidlertid de tjenestemenn som har vært ansatt allerede fra för krigen, og som aldri har vært innskrevet som medlemmer av partiet, men som på annen måte har sviktet den nasjonale front i löpet av okkupasjonstiden. Vi sikter til dem som populært kalles de stripete! De fleste större etater kjenner eksempler på folk som i krigens förste - og for oss mest kritiske - tid lot sin optreden diktere av önsket om å holde en utvei åpen til begge sider. De unngikk innmeldelse i partiet, men sörget for å demonstrere sin"lojalitet" overfor de nye makthavere på en måte som skulle sikre dem belönningen i tilfelle av at nasistene fikk beholde sin maktstilling i landet. Motivet har nok i mange tilfeller vært ren svakhet - frykten for avskjed, men like ofte utilfredsstillet ærgjerrighet eller rett og slett pengebegjær. Disse folk folk har som regel allerede inkassert belönningen i form av avansement på bekostning av bedre kvalifiserte kolleger. Siden det begynte å gå dårlig for tyskerne er de imidlertid blitt mer og mer nasjonale og idag er de naturligvis erklærte jössinger og tyskhatere alle som en. Som tidligere nevnt har vi - i all fall ikke ennå - fått bestemmelser som direkte rammer disse "stripete" statsfunksjonærer. Imidlertid må det hevdes at de personer det gjelder i den grad har sett seg utenfor sine medborgeres aktelse og tillit at de bör fjernes med den begrunnelse at de er uverdige og uskikket til å fortsette i offentlig tjeneste. Vi håper at det snarest mulig blir gitt bestemmelser som tar sikte på dette. Det ligger dog i dagen at vi her er inne på et meget ömtålelig emne. For det förste beror avgjörelsen på en skjönnsmessig vurdering som gir stort spillerum for individuell oppfatning hos forskjellige myndigheter, og videre vil det faktiske bevisspörsmål volde alvorlige problemer. Unnfallenheten kan jo ha manifestert seg på utallige subtile måter som det etterpå kan være vanskelig nok å redegjöre for - enn si å bevise. Man må også regne med at de anklagede i mange tilfelle vil forsöke å komplisere forholdet ved å trekke inn sin optreden fra krigens siste år. I den tid da krigens utfall allikevel var ett, kan det nok hende at tidligere unnfallende personer endog har ytet en aktiv innsats på den rette siden. Dessuten må man vel regne med at det etter krigen vil bli et stört behov for övet arbeidskraft i administrasjonen, og at dette vil kunne trekke i retning av lemfeldighet overfor folk som i og for seg ikke fortjener å få beholde sine stillinger. - På vegne av det store flertall av tjenestemenn som under hele krigen har stått fast på den felles front - må vi imidlertid advare mot at man viker tilbake for de vanskeligheter som er forbundet med en rettferdig utrenskning i den offentlige tjeneste. Vi som satt i administrasjonen i de vanskelige dager i 1940 og 1941 og var med på å danne front mot nasistenes press, vi glemmer ikke så lett hvordan det virket når noen av våre kolleger sviktet. Vi vet hvilket ansvar de unnfallende har for at nasistene har fått det tak på administrasjonen som de har og dermed for de ulykker som er påført mange av våre landsmenn. Vi vet også at enkelte statstjenestemenn som idag går omkring som större jössinger, ved sitt tidligere eksempel bærer ansvaret for at svakere og mindre"smarte" kolleger er blitt lokket til å löpe linen ut. For oss som har sett dette på nært hold, vil det være en umulighet å fortsette vårt arbeide etter befrielsen sammen med - eller kanskje endog underordnet - folk av denne typen, folk som ikke kan betrakte som annet enn forrædere. Særlig vil forholdet bli uholdbart om man tenker seg at en "stripet" tjenestemann skal få beholde en stilling som han har opnådd under krigen til fortrengsel for andre som han ellers vilde ha stått tilbake for. Ikke bare for vår personlige verdighets skyld, men også av hensyn til statstjenestens anseelse må vi gå inn for at administrasjonen kvitter seg med alle som under okkupasjonen har sviktet den nasjonale front - uten hensyn til om vedkommende har vært medlem av N.S. eller er ansatt av nasistene.

Det er neppe tvilsomt at det samme syn er fremherskende også utenfor s statstjenestemennenes rekker. Det vil kunne virke ödeleggende på den alm. mindelige rettsföleelse og respekten for lov og rett om notorisk "stripete" personer skal få utöve offentlig myndighet etter krigen.

Kirke-og undervisningsdepartementets sjef har tidligere henledet oppmerksomheten på seg ved aksjoner mot tjenestemennene. Etter det mislykte fremstöt med spörreskjemaet-"bolsjevikskjemaet" som vi för har bragt melding om, og avskjedigelsen av hele personalet i Revisjonskontoret, forsöker han nå ved "rasjonalisering" å begrense sakmengden for å bli mindre avhengig av embets- og tjenestemenn som han ikke kan erstatte med partifeller. Kirkekontorets personale var blant dem som lot spörreskjemaet ubesvart. Kontorets saker blir nå i störst mulig utstrekning overlatt til stiftsdireksjonene, også slike spörsmål som etter uttrykkelig lovbestemmelse skal avgjöres av departementet. Det gamle og kyndige personale i Kirkekontoret, som uavlatelig ble plaget med gestapoforhör og ransakninger, da prestene se seg lös fra de nasistiske makthavere, blir nå beordret over i andre kontorer, bl.a. Revisjonskontoret. Det er betegnende for rotet og forvirringen blant nasilederne at man först avskjediger tjenestemenn, som nekter å svare på spörreskjemaet, og så beordrer man over i de ledige stillinger andre tjenestemenn, som heller ikke har svart på skjemaet.

Et falsum Mange Osloborgere har i den siste tid i sin postkasse funnet et skriftstykke som gir seg ut for å være "illegalt" og som inneholder lavtliggende og smussige angrep og insinuasjoner mot Kongen og Kronprinsen. Det skulle være overflödig å gjöre oppmerksam på at ansvarlige kretser ikke har noe å gjöre med dette produkt, som er et falsum som er sendt ut fra fiendtlig hold for om mulig å skape splid og usikkerhet på hjemmefronte

Likvidasjonsstyret for inndratte formuer er blitt en overmåte omfattende institusjon. Den nasistiske apetitt på rettskafne nordmenns eiendeler er umettelig. Styret har nå hånd over ca.1.500 jödeboer og ca.5.000 flyktningeboer. Som kjent ble jödiske formuer inndratt ved "lov" av 26/10 1942 og en annen "lov" av 20/5 1943, gir "hjemmel" for frakjenning av norsk statsborgerrett og for formuesinndragning, som for resten også skal kunne skje uten frakjenning av statsborgerretten. Likvidasjonsstyret har også hatt fingrene borti de advokatboer som ble inndratt for en tid siden i henhold "loven" av 11/2 1943 om inndragning av hjelpemidler ved straffbare handlinger av folke-eller statsfiendtlig art.- Disse betydelige formuesmasser er nå falt i hendene på likvidasjonskontorets leder advokat Håkon Höst som i den nye tid er dukket frem av ubemerketheten for å gjöre seg en næring av politisk utukt. Fast eiendom blir solgt underhånden til de nasister som skal skaffes leilighet eller som skal anbringe sin nyerhvervede kapital i realverdier. Lösöre blir solgt til frontkjempere eller andre fortjente partifeller. Eiendelene blir spredt for alle vinder og man kan tenke seg hvilke glimrende forretninger det her gjöres med ranet gods. Det sörgelige er imidlertid at en del verdigjenstander, bl.a. malerier og böker, blir solgt gjennom de vanlige auksjonsforretninger, og at det virkelig finnes en del mennesker som ikke skammer seg for å opptre som kjöpere, til tross for at de må ha all grunn til mistanke om hvor eiendelene kommer fra. Vi innskjerper derfor den advarsel som den illegale presse tidligere har bragt, mot kjöp av malerier, böker og innbo på auksjoner og hos kunst- og antikvitetshandlere, når man ikke med sikkerhet vet at det er ordinære og lovlige salg det dreier seg om. Kjöp av gods som er beslaglagt hos norske borgere i henhold til de ovennevnte "lover" er heleri og kjöperne oppnår bare å hjelpe n.s. med å reise penger på ranet gods. De rettmessige eiere beholder sin eiendomsrett.

Idyll. Det er oppstått alvorlige rivninger mellem de to höyeste myndigheter i Finnmark, "fylkesmann" Bekeng og "politipresident" Holtskog. Saken har foreläpig endt med nederlag for hr. Holtskog, som fra tidligere har atskillig herostratisk berömmelse- bl.a. som fosterfordriver.

På Stavangerkanten har följende utslag av fellesnytten foran egennytten vekt atskillig oppsikt: n.s.ordföreren i Fister i Ryfylke (for övrig eneste partimann i bygden) hadde fastsatt plukningsforbud for tyttebær til 30.

august. I siste halvdel bodde den beryktede statspolitibetjent Wickström sammen med en kollega hos ordföreren, som driver pensjonat. Disse herrer plukket ulovlig tyttebær, et halvt hundre liter, som ordföreren personlig kjörte på bryggen, da de den 21. august tok båten til Stavanger. Bærene sto på dekket i kartonger som ikke tåler meget fuktighet, og uheldigvis var det sterkt regnvær. Det gikk hull på pakningene slik at bærene flommet utover dekket. I all sin blodröde prakt vidnet de om den straffbare handling som var begått av lovens håndhevere.- Det er bare rimelig at ordföreren har lett seg intervjue i distriktets nyordnede avis og beklaget seg over brudd på fredningen.- Slike brudd kunne ha vært unngått hvis bestemmelsen var blitt formulert slik at bærene var fredet, inntil medlemmene av det statsbærende parti hadde forsynt seg.

N.s.folkenes törst vokser etter som utsiktene for tysk seier avtar. De fleste medlemmer har heldigvis tilleggskvote, representasjonskvote, frontkjemperkvote osv. men ikke alle greier seg med det.- Forleden hadde Telles restaurant besök av "prisdirektör" Bjorheim og konditor Johansen (innehaver en av Ritz). Etter å ha lesket seg med en flaske likör og en flaske champagne forlangte de mer, men dette ble avslått. Dagen etter ringte Bjorheim til kontrollnemda og ga beskjed om at Telles restaurant måtte flyttes ned i en lavere prisklasse.

I övrig har Bjorheim nylig föröket prisdirektoratets personale med to personlige venninner, hvorav den ene har vært kjökkenpike på den tyske marines restaurant.

Det er kommet klage på en del av Prisdirektoratets personale. De er ansett for å være "politisk utilfredsstillende" og politisk upålitelige" Den overveiende del av personalet i Prisdirektoratet har en god norsk innstilling og beklager at de ikke er kommet med i klagen.

Kontorsjef Bergmann i Ordenspolitiets forvaltningsavdeling er reist over grensen til Sverige. Han var en av dem som i sin tid "så de gode sider ved nyordningen" og som det nye styres menn fant "politisk tilfredsstillende" selv om han så tiden an med hensyn til innmelding i n.s. Kort etter opprettelsen av Politidepartementet i 1940 avanserte Bergmann forbi en eldre men mindre "sympatisk innstillet" kollega i samme kontor. Vi advarer mot å tro at noen kan bedre sin stilling og anseelse ved å flykte fra landet i siste time.

Under kampene på Kandalaksfronten omringet russerne en avdeling på ca. 200 av quislings "skijegere" Om denne katastrofe, som fant sted omkring 25/6 1944, og hvorfra bare ca. 40 kom fra det med livet, derav halvdelen hardt såret, får den norske almenhet i disse dager beskjed gjennem "Fritt Folk"s og "Aftenposten"s dödsfallsannonser.

På Jevnaker ble for en tid siden distriktslegeboligens frukthave, som tyskerne har rekvirert, en natt ribbet for fruktkart. Den stedlige tyske militære myndighet, som også er fortörnet over at befolkningen ikke hilser på herrefolkets representanter, har som straff pålagt Jevnaker kommune å levere Wehrmacht 150 kg. epler og 20 kg. plommer. Dette er den største seier for de tyske våpen som den senere tid har bragt melding om.

Den beryktede n.s.mann Sigvart C. Knutsen, Jar, som under forrige krig gjorde seg bemerket som spritgauk, og under denne krig har vært "idrettsleder" m.v. i Bærum, ble fredag morgen 8/9 skutt i Birkelundveien på vei til sitt arbeidssted.

Utgifter til juridisk hjelp for politimestrene. I Harstad har man måttet konstituere en politimester som ikke er jurist. Vi siterer her et utsnitt av et brev fra ham til Politidepartementet:

"H.r.advokat Harr,her, er av Justisdepartementet nylig oppnevnt til hjelpeaktor ved Trondenes og Senja herredsretter. Jeg har konferert med höyesterettsadvokaten herom. Han vil ikke motsette seg pålegget, men da han er overbelesset med arbeide, er vi blitt enige om at jeg selv skal ta en del av aktoratene, eventuelt etter å ha sökt råd hos h.r.advokaten om hvorledes

prosedyren skal lagges an i den enkelte sak. Det vil således bli spörsmål om å betale h.r. advokat Harr for juridisk bistand i noen utstrekning. Utgiftene hertil må formentlig utredes av politiets kasse. sign. Lahaug.

Politisk brennevin og tobakk i Statsbanene. "Generaldirektör" Vik har påtatt sig å skaffe personalet i Statsbanene ekstra brennevin og tobakk. Vi gjör merksam på at det er forbudt å ta imot mer enn den ordinære rasjon 3 fl. brennevin og 200 gr. tobakk. De som tar imot sine rasjoner, pålegges å dele med kolleger som ikke har fått slike rasjoner. Den som bryter dette påbud vil bli merket og vil få sitt opgjör senere. Husk! Ta ikke imot politisk brennevin eller tobakk i Statsbanene!

Moderne lovgivningsteknikk. Det viktigste point for nasistene når de "gjennomfører" en sak, er å utnytte den i agitasjonens tjeneste. Den nye tids menn finner det ved enhver anledning nödvendig å demonstrere sin beslutsomhet og handlekraft. Når det gjelder lovvedtak gir denne beslutsomhet sig sjeldden utslag i noen rask eller grundig forberedelse av saken - tvertimot, det somles og rotes ubeskrivlig. Men når loven först blir gitt, da skal den helst tre i kraft straks - uten hensyn til om hele dens öyemed blir forspilt når det ikke gis tid til å forberede iverksettelsen på en skikkelig måte. Det er vel först og fremst sig selv lovgiverne söker å imponere på denne måten, folk utenfor partiet mangler visst i all fall politisk modenhet til å gutere fremgangsmåten. Et godt eksempel på moderne administrasjon har vi i loven av 2. august 1944 om opprettelsen av Jondalen herred; den opprettet den nye Jondalens herredskommune med tilbakevirkende kraft fra 1. juli 1944. Blandt dem som ikke ble imponert over denne overordentlige beslutsomhet fra ministerpresidentens side, var N. S. fylkesmann Hundseid. Han skrev til departementet at han hadde gjort henvendelse til alle som overhode kunne komme i betraktning som ordförer i den nye kommune, men ingen kunne påta seg vervet all den stund det ikke var gitt dem tid til å sette sig inni saken på forhånd og etter henstilling fra Hundseid skal det nå gis en ny lov som endrer loven av 2. august slik at gjennemföringen utsettes ett år. Da loven av 2. august har opphevet den tidligere lovgivning om administrasjonen av Jondalen-distriktet må dennes gyldighet forlenges med tilbakevirkende kraft. Den nye lov skal derfor gis med "grunnlovsmajoritet".

Effektiv administrasjon. Etter ordre fra Riisnæs har administrasjonsapparatet i lengere tid vært travelt beskjeftiget med opprettelsen av en tvangsarbeidsleir på Andfjell i Nord-Rana. Hensikten har bl.a. vært å imötekomme et tysk önske om arbeidskraft til vedhugging for Nordlandsbanen. Alle sakkyndige instanser har innstendig frarådet projektet - bl.a. under henvisning til at stedet ligger 8 mil fra nærmeste bebyggelse og flere mil fra nærmeste telefonforbindelse, og at bostedsforholdene er slike, at det ville være livsfarlig for folk å opphalde seg der om vinteren. Det har vist sig umulig å få fengselsfunksjonærer til leiren på vanlig måte, så Riisnæs har måttet beordre folk oppover som straff for tjenesteforseelser. Flere av de beordrede fengselsfunksjonærer har römt på veien nordover. For kort tid siden ble förste kontingent sikringsfanger sendt oppover fra Oppstad. Transporten foregikk under så redselsfulle forhold at flere av fangene ble sinnsyke. Andre fikk epileptiske anfall eller bröt sammen på annen måte, slik at de måtte settes av undervejs. Ved fremkomsten til Andfjell viste det sig at alt manglet i leiren - fra spisebestikk og annet utstyr til ordentlig vakthold. Følgen var at en rekke av fangene klarte å römme over grensen til Sverige. Og nå foreligger det endelig beslutning om at projektet skal droppes. Antagelig er det tyskerne som har innsett det vannvittige i foretagendet. De sörgelige rester av fangetransporten og fengselsbetjeningen er sendt sydover igjen.